

تاریخ تأیید: ۱۳۹۱/۱۱/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۱/۱

نقش ویژگی‌های شخصیتی در امنیت فردی با تأکید بر الگوی پنج عاملی

مجید اصغرزاده^۱

محمد تقی جهانبخش^۲

چکیده

ویژگی‌های شخصیتی در احساس یا فقدان امنیت در فرد نقش دارند. سوال اصلی نوشتار حاضر این است که ویژگی‌های شخصیتی چه نقشی در احساس امنیت فردی دارند؟ به منظور پاسخگویی به این سوال با استفاده از روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی از جامعه آماری نقش آفرینان به روش نمونه‌گیری افراد در دسترس تعداد ۹۰ نفر انتخاب گردید. از دو ابزار استاندارد فرم کوتاه پرسشنامه نگو (به منظور عملیاتی ساختن رگه‌های شخصیتی) و نیز پرسشنامه زانگ به منظور عملیاتی ساختن اضطراب (تعریف عملیاتی فقدان امنیت فردی) استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد که به ترتیب در بین دو تیپ روان آزرده خو و وظیفه شناس، اضطراب بیشتری دیده می‌شود. از دیگر سو تیپ باز بودن به تجربه نیز کمترین میزان اضطراب را نشان داد.

کلیدواژه‌ها: شخصیت، امنیت، امنیت فردی، ویژگی‌های شخصیتی، اضطراب.

۱. استادیار روان‌شناسی تربیتی دانشکده علوم و فنون فارابی (نویسنده مسئول) majid_Asgharzadeh@Yahoo.com

۲. کارشناس ارشد مطالعات منطقه‌ای دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه Djahanbakhsh@Gmail.com

شخصیت را می‌توان «الگوهای اختصاصی و متمایز تفکر، هیجان و رفتار دانست که اسلوب شخصی تعامل با محیط فیزیکی و اجتماعی هر شخص را رقم می‌زنند» (اتکینسون^۱، اسمیت^۲، بم و هوکسما^۳، ۲۰۰۰، به نقل از براهنی و همکاران، ۱۳۸۵: ۴۴۰). درباره خاستگاه و منشأ شخصیت، نظریه‌های اساسی متفاوتی وجود دارد. با توجه به رویکردهای گوناگون در مورد آن معلوم می‌شود که در هر یک از رویکردها نگرش به شخصیت، متفاوت است (شولتز^۴، ۲۰۰۵، به نقل از سید محمدی، ۱۳۸۰: ۷۴).

امنیت از اصول و نیازهای حیاتی بشر است به طوری که دیدگاه‌ها و تعاریف مختلفی از آن به عمل آمده است. امنیت در معنای عینی خود عبارت است از فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی خود نیز یعنی فقدان هراس از این که ارزش‌های مزبور مورد تعرض قرار گیرد (جهانگیر، ۱۳۷۹: ۲۰). با این اوصاف، تعریف امنیت به دلیل ماهیت مبهم، نارسا و جدال برانگیز آن دشوار است (شریفیان، ۱۳۸۰: ۲۷).

امنیت دارای ابعاد فردی، اجتماعی و بین‌المللی است. در هر یک از این ابعاد هدف‌های امنیت متفاوت است. هدف امنیت فردی به حداقل رساندن تشویش‌ها به منظور کمال انسان است زیرا انسان باید در امنیت به سر برد تا با استفاده از قابلیت‌ها و توانایی‌های خدادادی بتواند به تکامل برسد. در نوشتار حاضر به امنیت فردی و نقش ویژگی‌های شخصیتی در آن اشاره شده است. سوال‌هایی که در این ارتباط به ذهن متبادر می‌شود عبارتند از: ویژگی‌های شخصیتی چه نقشی در امنیت فردی دارند؟ چه تیپ‌های شخصیتی بیشتر در معرض آسیب‌های اضطرابی قرار دارند؟ و خصوصیات شخصیتی مستعد فقدان امنیت فردی کدامند؟ در پاسخ به سوال‌های بالا می‌توان فرضیه‌های زیر را مطرح ساخت که ویژگی‌های شخصیتی در احساس یا نداشتن احساس امنیت فردی نقش دارند، رگه‌های شخصیتی روان آزرده‌خویی و وظیفه‌شناسی از میزان اضطراب بالایی برخوردارند و این رگه‌ها فرد را بیشتر مستعد آسیب‌های اضطرابی می‌سازند.

-
1. Atkinson
 2. Smith
 3. Behm & Hoesema
 4. Schultz

پیشینه پژوهشی

در توجیه استفاده از الگوی پنج عاملی در شخصیت بسیاری از نظریه‌پردازان صفات معتقدند که الگوی صفات کتل^۱ بسیار پیچیده است، از سوی دیگر نظریه سه بعدی صفات که از سوی آیسنک^۲ مطرح شده است نیز بسیار محدود به نظر می‌رسد و برخی از ابعاد اساسی و مهم شخصیت انسان در این طبقه‌بندی از بین رفته‌اند (بلوک^۳، ۱۹۹۵: ۲۱۵-۱۸۷). امروزه در بین بسیاری از پژوهشگران این توافق به وجود آمده است که ساختار اساسی شخصیت را می‌توان در پنج بعد اصلی شخصیت توصیف کرد که به آن الگوی پنج عاملی شخصیت^۴ گفته می‌شود. این پنج بعد بیانگر سازمان ساختاری صفات شخصیت است (مک‌کری و کاستا^۵، ۱۹۸۵، به نقل از صادقی، ۱۳۸۴: ۴۷۶). در تحلیل‌های عاملی چندین نوع ابزار سنجش شخصیت نیز پنج عامل بزرگ به صورت پایا آشکار شده است که از آن عوامل می‌توان به منظور توصیف انسان‌ها بهره گرفت (پروین^۶، ۲۰۰۱: ۲۱۸).

ساختار پنج عاملی در فرهنگ‌های مختلفی مثل پرتغال، ژاپن، کره و چین یافت شده است. پژوهشگران نشان داده‌اند که این صفات به طور در خور توجهی به مدت طولانی در زندگی فرد ثبات دارند (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۷۶-۲۷۵).

پنج رگه اصلی شخصیت مطابق با الگوی پنج عاملی عبارتند از: برون‌گرایی، سازگاری، وظیفه‌شناسی، روان‌آزرده‌خویی و پذیرا بودن نسبت به تجربه (جوشن‌لو و رستگار، ۱۳۸۶: ۱۵). بنا بر تعریف جان و سربواستاوا^۷ (۱۹۹۹: ۱۳۸-۱۰۲)، برون‌گرایی ویژگی‌هایی مانند مردم‌آمیزی، فعالیت، قاطعیت و جرأت‌ورزی را شامل می‌شود. سازگاری ویژگی‌هایی نظیر دیگر دوستی، خوش‌قلبی، اعتماد و فروتنی را در برمی‌گیرد. وظیفه‌شناسی ویژگی‌هایی نظیر تفکر قبل از دست زدن به عمل، به تأخیر اندازی ارضای خواسته‌ها، رعایت قوانین و هنجارها و سازماندهی و اولویت‌بندی تکالیف را در برمی‌گیرد. روان‌آزرده‌خویی به معنای گرایش به تجربه هیجان‌های منفی (مانند احساس اضطراب، نگرانی، غم و تنش) در مقابل ثبات هیجانی و خونسردی است و

1. Cattle
2. Eysenck
3. Block
4. five-factor model of Personality
5. McCrae & Costa
6. Pervin
7. John & Srivastava

در نهایت رگه‌ی پذیرا بودن نسبت به تجربه، توصیف‌کننده گسترده‌ی، عمق، پیچیدگی و خلاقانه بودن زندگی ذهنی و تجربه‌ای فرد در مقابل داشتن ذهنی بسته است.

در پژوهشی پیرامون ارتباط استرس‌های شغلی در ابتلا به اختلالات روانی از جمله اضطراب نشان داده شد که برخی صفات شخصیتی در این زمینه نقش تعیین‌کننده‌ای دارند (اصغرزاده، ۱۳۹۱: ۱۳).

در پژوهشی که پیرامون رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با سلامت روان در زنان باردار شهر تبریز صورت گرفت نتایج بدست آمده نشان داد که بین دو متغیر سلامت روان و روان‌آزرده خوبی همبستگی مثبت ضعیفی وجود دارد. از سوی دیگر رابطه بین برون‌گرایی و سلامت روانی به صورت مستقیم و مثبت است (حسینی نسب و همکاران، ۱۳۸۸: ۷۳-۶۱).

در پژوهشی که پیرامون آسیب‌های روانی در برخی مشاغل حساس صورت گرفت نشان داده شد که علاوه بر نقش متغیرهای شغلی برخی ویژگی‌های شخصیتی نیز در ابتلا به اختلالات روانی نقش ایفا می‌کنند (اصغرزاده، ۱۳۹۰: ۱۱).

پژوهش‌های اولیه در زمینه نظریه‌ی پنج‌عاملی نشان داده است که بهزیستی و آسایش روانی با روان‌آزرده خوبی همبستگی منفی و با برون‌گرایی، سازگاری و وظیفه‌شناسی همبستگی مثبت دارد (جعفرزاد و همکاران، ۱۳۸۳: ۷۹). در همین راستا پژوهش دینو و کوپر^۱ (۱۹۹۸) حاکی از آن است که برون‌گرایی و روان‌آزرده خوبی در میان پنج عامل شخصیت قوی‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده شادی به شمار می‌روند، به طوری که برون‌گرایی رابطه مثبت و روان‌آزرده خوبی همبستگی منفی با شادی دارد.

پژوهش‌های نظری و تجربی متعددی به همبستگی متوسط تا قوی بین بهزیستی شخصی و دو رگه‌ی شخصیتی برون‌گرایی و روان‌آزرده خوبی دست یافته‌اند (کاستاو مک کری^۲، ۱۹۸۵: ۸۲). در مجموع پژوهش‌ها گویای آن هستند که رابطه معنی‌داری بین رگه‌های پنج‌گانه شخصیت و ابعاد بهزیستی روان‌شناختی (امنیت روانی) وجود دارد (شموت و ریف^۳، ۱۹۹۷: ۵۵۹-۵۴۹).

1. Dwneve & Cooper
2. Costa & McCrae
3. Schmutte & Ryff

با توجه به این پیشینه می‌توان چنین استنباط کرد که در بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌آزرده خوبی بیشترین عامل تهدید کننده امنیت فردی بوده و بیشترین ارتباط را با اضطراب شخصی دارد.

روش تحقیق

نمونه مورد بررسی شامل ۹۰ نفر از کارکنان و دانشجویان یکی از دانشگاه‌های تابعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است که به شیوه نمونه‌گیری غیر تصادفی افراد در دسترس از بین جامعه‌ی آماری کارکنان و دانشجویان با استفاده از روش تعیین حجم نمونه کوکران انتخاب گردیدند (جدول ۱). روش تحقیق در نوشتار حاضر توصیفی از نوع پیمایشی است، با توجه به روش یادشده پس از تعیین افراد مورد بررسی و جلب رضایت آنان به منظور مشارکت در امر پژوهش، اهداف پژوهش برای آنان بیان شد. در ادامه با استفاده از پرسشنامه پنج رگه اصلی شخصیت، ویژگی شخصیتی افراد تعیین شد (جوشن لو و رستگار، ۱۳۸۶: ۱۷). مقیاس‌های این آزمون از ترکیب برداشت منطقی و روش‌های تحلیل عوامل بدست آمده‌اند که در ۲۰ سال گذشته در پژوهش‌های گسترده پایایی^۳ و روایی^۴ خوبی را نشان داده‌اند. آزمون یادشده نخست برای ارزیابی ویژگی‌های شخصیتی افراد سالم ساخته شد و هنجار اصلی آن نیز روی نمونه‌هایی از افراد بهنجار تهیه گردید (کاستا و مک کری، ۱۹۸۵، به نقل از حق شناس، ۱۳۷۸: ۳۹). آما پژوهش‌های بعدی نشان داد که این آزمون می‌تواند در موارد دیگری از جمله مشاوره و بررسی وضعیت روانی نیز کاربرد داشته باشد. در پژوهش حق شناس ضریب آلفای گرونباخ برای مقیاس‌های آزمون بین ۰/۷۱ و ۰/۸۳ محاسبه شده است (همان: ۴۰).

مقیاس مورد استفاده به منظور سنجش اضطراب افراد مورد بررسی، مقیاس خودسنجی اضطراب زانگ^۱ است. این مقیاس دارای ۲۰ سوال چهارگزینه‌ای است و بر مبنای نشانگان بدنی - عاطفی اضطراب تهیه شده است. ملاک‌های تشخیصی این آزمون دارای ۵ نشانه عاطفی و ۱۵ نشانه بدنی است (پناهی، ۱۳۷۰: ۸).

روایی مقیاس زانگ با مقایسه نتایج بدست آمده از آن با یک معیار خارجی دیگر تایید شده است. در یکی از مطالعات صورت گرفته در زمینه سنجش روایی آن نشان داده شد که با

استفاده از روش همبستگی پیرسون^۱ بین مقیاس زانگ و مقیاس اضطراب هامیلتون^۲ ضریب ۰/۷۱ مشاهده شد. پایایی مقیاس زانگ نیز که از روش آلفای کرونباخ ارزیابی شد نشان داد که میزان ضریب آلفا ۰/۸۴ است (زانگ، ۱۹۸۷: ۲۴).

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی افراد گروه نمونه

مقطع تحصیلی	سن	جنسیت	تعداد
کارشناسی	۱۹-۲۴	مرد	۶۱
کارشناسی ارشد	۲۵-۳۹	مرد	۲۹

یافته‌های تحقیق

پس از بررسی ویژگی‌های شخصیتی افراد مورد بررسی، میزان اضطراب آنها از مقیاس خودسنجی اضطراب زانگ سنجش شد. از ۹۰ نفر مورد بررسی، ۲۰ نفر آنها در پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی در مقیاس روان آزاده خوبی، ۲۷ نفر در مقیاس وظیفه‌شناسی، ۱۳ نفر در مقیاس سازگاری، ۱۱ نفر در مقیاس پذیرا بودن نسبت به تجربه و ۱۹ نفرشان نیز در مقیاس برونگرایی نمرات بالاتری کسب کردند. در جدول ۲، فراوانی، کمینه و بیشینه نمرات، میانگین و انحراف استاندارد هر یک از ۵ رگه شخصیتی ارائه شده است.

جدول ۲- توزیع فراوانی رگه‌های شخصیتی

رگه شخصیتی	فراوانی	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد
روان آزاده خوبی	۲۰	۶۰	۷۵	۶۷/۷	۳/۸
وظیفه شناسی	۲۷	۳۲	۶۶	۵۱/۷	۸/۵

1. Pearson
2. Hamilton

۲/۲	۳۲/۱	۳۶	۲۹	۱۳	سازگاری
۳	۲۷/۳	۳۵	۲۵	۱۱	پذیرا به تجربه
۵/۳	۳۹/۴	۴۶	۲۸	۱۹	برونگرایی

همچنان که در جدول ۲ مشاهده می‌شود بیشترین فراوانی مربوط به رگه شخصیتی وظیفه‌شناسی و کمترین فراوانی نیز مربوط به رگه شخصیتی پذیرا بودن به تجربه است. پس از تعیین ویژگی‌های شخصیتی افراد مورد نظر، میزان اضطراب آنها از روش اجرای مقیاس خودسنجی اضطراب زانگ، بررسی شد. داده‌های جدول ۳ مشخصه‌های آماری مربوط به اطلاعات بدست آمده از اجرای مقیاس یادشده را نشان می‌دهد.

جدول ۳- مشخصه‌های آماری مربوط به اجرای مقیاس زانگ در هر یک از رگه‌های شخصیتی

رگه شاخص	روان آزرده خو	وظیفه‌شناس	سازگار	پذیرا	برونگرا
تعداد	۲۰	۲۷	۱۳	۱۱	۱۹
میانگین	۶۷/۷	۵۱/۷	۳۲/۱	۲۷/۳	۳۹/۴
خطای معیار میانگین	۰/۸۶	۱/۶۵	۰/۶۲	۰/۹۰	۱/۲۱
میانه	۶۸	۵۵	۳۲	۲۶	۴۰
نما	۶۷	۵۶	۳۰	۲۵	۴۳
انحراف استاندارد	۳/۸۵	۸/۵۹	۲/۲۶	۳	۵/۳
واریانس	۱۴/۸۵	۷۳/۹	۵/۱	۹	۱/۲

۲۸					
۱/۸۷	۱/۸۸	۰/۳۸	-۰/۹۵	-۰/۲۷	کجی
-۰					
۱/۰۱	۱/۲۷	-۱/۱۶	۰/۴۲	۰/۳۶	کشیدگی
۱					
۱۸	۱۰	۷	۳۴	۱۵	دامنه
۲۸	۲۵	۲۹	۳۲	۶۰	کمینه
۴۶	۳۵	۳۶	۶۶	۷۵	بیشینه
۷۴	۳۰۱	۴۱۸	۱۳۹۶	۱۳۵۴	مجموع
۹					

اطلاعات آماری ارائه شده در جدول ۳ نشان می‌دهد که رگه شخصیتی روان آزرده خوبی دارای میانگین، میانه و انحراف استاندارد به ترتیب ۶۷/۷ و ۶۸ و ۳/۸۵ است. توزیع نمرات مربوط به آن از کجی منفی جزئی برخوردار بوده و در نقطه اوج خود نسبت به توزیع نرمال اندکی دارای برآمدگی است.

در رگه شخصیتی وظیفه شناس میانگین، میانه و انحراف استاندارد و به ترتیب توزیع به ترتیب ۵۱/۷، ۵۵ و ۸/۵۹ است. توزیع دارای کجی منفی بوده و در نقطه اوج خود نسبت به توزیع نرمال دارای برآمدگی است. شاخص‌های آماری مربوط به رگه‌ی سازگاری نیز حاکی از آن است که میانگین، میانه و انحراف استاندارد توزیع نمرات به ترتیب ۳۲/۱، ۳۲ و ۲/۲۶ است. توزیع از کجی مثبت برخوردار بوده و در نقطه‌ی اوج خود نسبت به توزیع نرمال دارای خوابیدگی است.

درباره رگه شخصیتی پذیرابودن به تجربه نیز میانگین، میانه و انحراف استاندارد توزیع به ترتیب ۲۷/۳، ۲۶ و ۳ است. توزیع دارای کجی مثبت بوده و در نقطه اوج خود نسبت به توزیع نرمال دارای برآمدگی است و بالاخره درباره رگه شخصیتی برونگرایی نیز میانگین، میانه و

انحراف استاندارد به ترتیب ۳۹/۴، ۴۰ و ۵/۳ است. توزیع دارای کجی منفی بوده و در نقطه اوج خود نسبت به توزیع نرمال دارای برآمدگی است.

به‌طور خلاصه اطلاعات آماری جدول ۳ گویای آن است که تیپ شخصیتی روان آزرده خوبی با بیشترین نمره میانگین در بالاترین حد اضطراب (پایین بودن میزان امنیت فردی) و پس از آن رگه شخصیتی وظیفه‌شناسی در مرتبه‌ی دوم از حیث میزان اضطراب قرار دارند. از سوی دیگر در بین رگه شخصیتی باز بودن به تجربه کمترین میزان اضطراب (بالا بودن امنیت فردی) ملاحظه می‌شود.

بررسی استنباطی نمرات بدست آمده از طریق آزمون آماری ANOVA^۱ (تجزیه و تحلیل واریانس) انجام شد. همچنان که در جدول ۴ مشاهده می‌شود میزان F معنی دار است، به عبارتی بین میانگین‌ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۴. ANOVA مربوط به پنج رگه شخصیتی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری
واریانس بین گروه‌ها	۱۷۳۶۳/۷	۴	۴۳۴۰/۹	۱/۸	۰/۰۰۰
واریانس درون گروه‌ها	۲۸۶۴/۶	۸۵	۳۳/۷	۱۲۸	
جمع	۲۰۲۲۸/۴	۸۹			

داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که با توجه به معنی داری میزان F محاسبه شده استنباط می‌شود که تفاوت موجود در بین میانگین‌های مربوط به پنج رگه شخصیتی مورد بررسی، واقعی است.

با استفاده از آزمون تعقیبی LSD معین شد که اختلافات موجود در بین میانگین‌های مورد بررسی واقعی بوده و تفاوت معنی‌داری در بین آنها وجود دارد. اطلاعات آماری در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. آزمون تعقیبی LSD

معنی‌داری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین‌ها	متغیر (j)	متغیر (I)
۰/۰۰۰	۱/۷۱	۱۵/۹۹*	۲	۱
۰/۰۰۰	۲/۰۶	۳۵/۵۴*	۳	
۰/۰۰۰	۲/۱۷	۴۰/۳۳*	۴	
۰/۰۰۰	۱/۸۵	۲۸/۲۷*	۵	
۰/۰۰۰	۱/۷۱	-۱۵/۹۹*	۱	۲
۰/۰۰۰	۱/۹۵	۱۹/۵۴*	۳	
۰/۰۰۰	۲/۰۷	۲۴/۳۴*	۴	
۰/۰۰۰	۱/۷۳	۱۲/۲۸*	۵	
۰/۰۰۰	۲/۰۶	-۳۵/۵۴*	۱	۳
۰/۰۰۰	۱/۹۵	-۱۹/۵۴*	۲	
۰/۰۴۷	۲/۳۷	۴/۷۹*	۴	
۰/۰۰۱	۲/۰۸	-۷/۲۶*	۵	
۰/۰۰۰	۲/۱۷	-۴۰/۳۳*	۱	۴
۰/۰۰۰	۲/۰۷	-۲۴/۳۴*	۲	
۰/۰۴۷	۲/۳۷	-۴/۷۹*	۳	
۰/۰۰۰	۲/۱۹	-۱۲/۰۵*	۵	
۰/۰۰۰	۱/۸۵	-۲۸/۲۷*	۱	۵
۰/۰۰۰	۱/۷۳	-۱۲/۲۸*	۲	
۰/۰۰۱	۲/۰۸	۷/۲۶*	۳	
۰/۰۰۰	۲/۱۹	۱۲/۰۵*	۴	

نتیجه‌گیری

امنیت دارای ابعاد فردی، اجتماعی و بین‌المللی است و چنین به نظر می‌رسد که در هر یک از ابعاد اشاره شده هدف‌های آن متفاوت باشد. آنچه در نوشتار حاضر به آن پرداخته شد امنیت فردی است و منظور از آن به حداقل رساندن تشویش‌ها در راستای نیل به کمال انسانی است. در چنین شرایطی است که فرد می‌تواند ظرفیت‌ها و قابلیت‌های درونی خود را به کمال برساند. آنچه که به عنوان تعریف عملیاتی فقدان امنیت فردی می‌توان ارائه داد وجود تشویش و اضطراب در فرد است که با استفاده از روش‌های مناسب ارزیابی از جمله استفاده از آزمون-های روان‌شناختی مناسب می‌توان آن را ارزیابی کرد. هم‌چنان که امنیت دارای ابعاد مختلفی است از عوامل مختلفی نیز اثر می‌پذیرد یا اگر بتوان تحلیل مناسب‌تری ارائه داد می‌توان این‌گونه عنوان کرد که احساس امنیت فردی با عوامل متعددی در ارتباط است. عوامل ژنتیکی، محیطی، شناختی، اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی با احساس یا فقدان امنیت در ارتباط هستند. از جمله عوامل مرتبط با مقوله‌ی امنیت فردی بحث ویژگی‌های شخصیتی افراد است. هم‌چنان که در ادبیات پژوهشی اشاره شد و در بحث مربوط به یافته‌ها نیز صحت آن مورد تأیید قرار گرفت، برخی ویژگی‌های شخصیتی با احساس امنیت بیشتر و برخی رگه‌های شخصیتی نیز با فقدان امنیت فردی در ارتباط هستند. رگه‌های شخصیتی روان‌آزرده خو و وظیفه‌شناس با اضطراب بیشتر در افراد در ارتباط هستند، از سوی دیگر ویژگی‌هایی نظیر هم‌نوایی (سازگاری) و باز بودن به تجربه نیز با احساس امنیت فردی بیشتری در ارتباط هستند. رگه‌های روان‌آزرده خو و نیز وظیفه‌شناس هر کدام به طریقی فرد را در معرض احساس ناامنی قرار می‌دهند. در روان‌آزرده‌خویی با توجه به تجربه تشویش درونی که به نظر می‌رسد جزء خصیصه ذاتی وی باشد اضطراب بر وجود فرد مستولی می‌شود. رگه وظیفه‌شناسی نیز با توجه به رفتارهای تکلیف‌محور و سخت‌گیری‌های ناشی از وجدان فرد را در معرض ناامنی قرار می‌دهد. در مقابل دو رگه هم‌نوا و نیز باز بودن به تجربه هر یک به واسطه الزامات خاص خود در فرد حس امنیت به وجود می‌آورند. در رگه هم‌نوا تعاملات مناسب اجتماعی و در رگه باز بودن به تجربه گشودگی و تعصب نداشتن افراطی نسبت به باورهای خود منجر به احساس امنیت فردی می‌شوند.

با توجه به یافته‌های بدست آمده آن چه که به عنوان پیشنهادهای اجرایی و نظری می‌توان ارائه داد عبارتند از:

- ۱- در گزینش و انتخاب افراد برای برخی مشاغل که از قدرت استرس‌زایی بالا برخوردار هستند، به ویژگی‌های شخصیتی افراد توجه شود.
- ۲- برای تصدی مشاغل حساس و نیز استرس‌زا علاوه بر توانمندی‌ها به مقاوم بودن افراد متصدی توجه شود.
- ۳- از ابزارهای مناسب‌تری برای تشخیص متغیرهای روان‌شناختی در منابع انسانی استفاده شود.
- ۴- برای کنترل میزان اضطراب در سازمان‌های مختلف و به‌ویژه مشاغل حساس برنامه‌های آموزشی مناسبی تدارک دیده شود.
- ۵- در زمینه موضوع امنیت و تدوین چارچوب نظری مناسب برای آن به مقوله روان‌شناسی و نیز ارتباط روان‌شناسی با امنیت اهمیت ویژه‌ای داده شود.

Archive of SID

منابع

۱. اتکینسون، ری‌تا ال، اسمیت ادوارد ای، بم، داریل ج و هوکسما، نولن سوزان. (۱۳۸۵). **زمینه روان‌شناسی هیلگارد**، ترجمه محمدنقی براهنی و همکاران، تهران: رشد.
۲. اسماعیلی، علی. شایسته، سیاوش و گودرزی، ناصر. (۱۳۸۹). **مبانی روان‌شناسی عمومی**، تهران: شلاک.
۳. اصغرزاده، مجید. (۱۳۹۱). «تبعات استرس‌های مشاغل امنیتی»، **فصلنامه علمی-پژوهشی امنیت پژوهی**، سال یازدهم، شماره ۳۷، تهران: انتشارات دانشکده فارابی.
۴. اصغرزاده، مجید. (۱۳۹۰). «آسیب‌شناسی مشاغل عملیاتی در سازمان‌های اطلاعاتی - امنیتی»، **فصلنامه علمی - پژوهشی امنیت پژوهی**، سال دهم، شماره ۳۳، تهران: دانشکده فارابی.
۵. پروین، لارنس ای. (۲۰۰۱). **روان‌شناسی شخصیت (نظریه و تحقیق)**، ترجمه محمدجعفر جوادی و پروین کدیور، تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.
۶. پناهی، محمود. (۱۳۷۰). «اضطراب پس از جنگ»، **فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناختی**، دوره یک، شماره یک و دو. تهران: انتشارات خصوصی.
۷. جعفرنژاد، پروین. مرادی، علی‌رضا. فرزاد، ولی‌ا... و شکری، امید. (۱۳۸۳). «بررسی رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیتی، سبک‌های مقابله‌ای و سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه تربیت معلم تهران»، **مجموعه مقالات دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان**، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
۸. جوشن‌لو، محسن و رستگار، پرویز. (۱۳۸۶). «پنج رگه اصلی شخصیت و حرمت به خود به عنوان پیش‌بین‌های بهزیستی فضیلت‌گرا»، **فصلنامه روان‌شناسان ایرانی**، سال چهارم، شماره ۱۳، تهران: انتشارات انجمن روانشناسی ایران.
۹. جهانگیر، اصغر. (۱۳۷۹). **امنیت جهانی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
۱۰. حسینی نسب، سید داوود محب، نعیمه و کرامت بخش، وحیده. (۱۳۸۸). «رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با سلامت روانی در زنان باردار شهر تبریز»، **فصلنامه زن و مطالعات خانواده**، سال اول، شماره سوم، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
۱۱. حق‌شناس، حسن. (۱۳۷۸). «هنجاریابی آزمون شخصیتی نثو، فرم تجدید نظر شده»، **فصلنامه اندیشه و رفتار**، سال چهارم، شماره چهارم، تهران: انستیتو روان‌پزشکی تهران.

۱۲. شریفیان، جمشید. (۱۳۸۰). «امنیت فردی، اجتماعی و بین‌المللی در قرآن کریم»، **فصلنامه**

امنیت‌پژوهی، سال هشتم، شماره ۲۶، تهران: دانشکده فارابی.

۱۳. شولتز، دونالد. (۱۳۸۰). **نظریه‌های شخصیت**، ترجمه عیسی سیدمحمدی، تهران: ارسباران.

۱۴. صادقی جهان‌بخش. (۱۳۸۴). **روان‌شناسی**، تهران: سمت.

15. Block, Jack. (1995). **A contrarian view of the five-factor approach to personality description** *psychological bulletin*, 117 و 187- 215. New York: Guilford press.

16. Costa, P. T., & McCrae, R.R. (1985). **The NEO Personality Inventory manual**. Odessa: psychological Assessment Resources, Inc. Wayne State University Press.

17. Dworkin, & Cooper. H. (1998). **The happy personality : a meta analysis of 137 personality traits and subjective well being**. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229. New York: Brunner/Mazel.

18. John, O. P., & Srivastava, S. (1999). **The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspective**. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: theory and research* (pp. 102- 138). New York: Guilford press.

19. Schutte, P. S., & Ryff, C. D. (1997). **Personality and well-being: what is the connection?** *Journal of Personality and social psychology*, 73, 549-559. Washington, DC.

20. Zung, W.W.K. & Covenar, Jr, J.O. (1987). **Assessment Scales and techniques in Handbook on stress and Anxiety**. Kutash, I. L.; Schlesinger, L.B. and associate (Eds.). Jossey-Bass. New York: Guilford press.